

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVIII, broj 26

26. lipnja 2008.

cijena 100 Ft

Antunovo u Mohaču

Foto: Stipan Balatinac

Komentar

Minimalac

Tek je 2002. godine realna vrijednost mjesečnih primanja u Mađarskoj dostigla razinu iz godina prije demokratskih promjena, točnije iz 1989. godine. Visina minimalnih primanja zakonom je zajamčena i obvezuje poslodavca, a za 2008. godinu iznosi 69 000 forinti i ne oporezuje se. Mađarski zakon poznaje i kategorije minimalca koje se vezuju uza stručnu spremu, a predstavljaju 40% od neto iznosa prosječne plaće u Mađarskoj. Statistike su, kao i uvijek, toliko varljive. Minimalno mjesečno primanje jest onaj iznos novca, najmanji iznos primanja na koji zakon obvezuje poslodavca. Unutar Europske unije, čiji smo i mi građani, svaka zemlja članica sama svojim propisima određuje veličinu minimalca, pa se on kreće u pojedinim članicama EU-a od 92 do 1570 eura mjesečno. Zanimljivo je kako s prvim danom mjeseca srpnja i naša matična domovina uvodi zakonom zajamčeni minimalac čija će vrijednost izražena u eurima biti veća od našega mađarskog minimalca. Šezdeset i devet tisuća forinti je 270-ak eura, dok će zajamčeni minimalac u Hrvatskoj biti viši od 300 eura, točnije 379,8 eura. U Mađarskoj umalo 8% ukupno zaposlenih primaju minimalnu plaću.

U 20 zemalja Unije minimalna plaća, tj. njezina visina, jamčena je zakonom, a u ostalim zemljama članicama regulira se na drugačije načine. Mađarska između zemalja članica Unije spada u skupinu zemalja u kojoj je minimalna plaća ispod 300 eura, iza nje su u redu Rumunjska, Bugarska, Litva, Latvija...

Najveći minimalac je u Belgiji, Francuskoj, Irskoj, Luksemburgu... dok sedam članica Europske unije ne poznaje kategoriju minimalne plaće. U Austriji će ona od 2009. godine iznositi 1000 eura mjesečno. Tako blizu, a tako daleko. Što bi bio cilj zajamčene minimalne plaće? Zadovoljavanje minimuma socijalnih zahtjeva, način borbe države protiv siromaštva, i društvene izolacije siromašnih. Nažalost kupovna moć toga istog minimalca strahovito je mala.

Pogledajmo samo Mađarsku. Ako su oboje roditelja na minimalcu, četveročlana obitelj koja ako ima sreće, ima svoj stan, recimo dvosobni, isplativši sve komunalije, podmirivši sva davanja, vozne karte, i ine obveze, mora itekako štedjeti i rasporediti svoju košaricu ako želi preživjeti.

A da ne govorimo o školovanju svoje djece. Govorimo o situaciji u društvu jednakih mogućnosti. Ili možda i nije tako.

Branka Pavić Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Obilježili smo, i Hrvati u domovini i mi izvan nje, jedan od najvećih blagdana suvremene hrvatske države – Dan državnosti, 25. lipnja. Blagdan kojim se obilježava povijesna odluka Sabora donesena 25. lipnja 1991. godine. Toj povijesnoj odluci Hrvatskoga sabora o pokretanju postupka razdruživanja od ostalih jugoslavenskih republika prethodila je takva odluka građana Republike

Hrvatske iskazana na referendumu održanom 19. svibnja 1991. godine. Tada je više od 94 posto građana donijelo ovu odluku: „1. Republika Hrvatska, kao suverena i samostalna država, koja jamči kulturnu autonomiju i sva građanska prava Srbima i pripadnicima drugih nacionalnosti u Hrvatskoj, može stupiti u savez suverenih država s drugim republikama. 2. Republika Hrvatska ne ostaje u Jugoslaviji kao jedinstvenoj saveznoj državi.“ Na temelju takvog očitovanja volje građana, a nakon neuspjeha pregovora s ostalim bivšim jugoslavenskim republikama o izlasku iz državopolitičke krize, Sabor Republike Hrvatske, na zajedničkoj sjednici sva tri saborska vijeća, 25. lipnja 1991. godine donosi, kojom se utvrđuje da

„ovim činom Republika Hrvatska pokreće postupak razdruživanja od drugih republika i SFRJ. Republika Hrvatska pokreće postupak za međunarodno priznavanje”. Dan državnosti prigodnim domjenkom obilježila su i diplomatska predstavništva Republike Hrvatske u Republici Mađarskoj, Veleslanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti i Generalni konzulat Republike Hrvatske

u Pečuhu.

Još smo pod dojmom poraza naše nogometne vrste u Beču. Utakmica Hrvatska–Turska završila je pomalo neočekivano za sve nas koji i nismo tako veliki ljubitelji i poklonici nogometa, ali smo u protekla dva tjedna zdušno navijali za Hrvatsku i njezine vatrene dečke. I ovaj je poraz potvrdio kako je u športu uvijek i u posljednjim sekundama sve moguće i zbog toga je on i toliko uzbudljiv i toliko ga volimo. Da smo željeli više i bolje, da smo željeli poluzavršnicu pa i završnicu, sigurno je, ali i ovako igrali smo dobro i športski te ostavili trag svojom igrom na EURO 2008.

Branka Pavić Blažetin

Susret hrvatske mladeži u Budimpešti, 7. lipnja okupio mlade iz svih naših regija

Čitajte i širite Hrvatski glasnik!

Prekogranična suradnja nacionalnih manjina

Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, u suradnji sa Savjetom za nacionalne manjine Republike Hrvatske, organizirao je Međunarodnu konferenciju o prekograničnoj suradnji nacionalnih manjina koja je održana od 19. do 21. lipnja na Brijunima. Cilj je ovoga skupa bio okupiti predstavnike država u regiji i drugih europskih zemalja kako bi se razmotrila bitna pitanja u svezi s prekograničnom suradnjom nacionalnih manjina koja su od važnosti za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, između ostalih i pripadnika hrvatske manjine. Na konferenciji su sudjelovali predstavnici državnih tijela i nacionalnih manjina Austrije, Italije, Mađarske, Češke, Slovačke, Slovenije, Rumunjske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Crne Gore i Makedonije. Iz Republike Mađarske konferenciji su sudjelovali predstavnici Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine Ureda premijera na čelu s Martinom Išpanovićem, koji je na konferenciji održao i referat, te predsjednik HDS-a Mišo Hepp i voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga.

Kako donosi HINA, u prijateljskoj, vrlo otvorenoj i konstruktivnoj raspravi razmotrene su mogućnosti bolje suradnje u kulturi, izobrazbi i medijima te putem dvostranih i višestranih sporazuma. Sudionici konferencije pohvalili su nastojanja hrvatske Vlade da se unaprijede prava nacionalnih manjina te, posebice, suradnju koja omogućuje da se sastanu predstavnici državnih tijela iz nekoliko zemalja i predstavnici nacionalnih manjina s predstavnicima matične države.

Time se, kako se navodi, omogućuje da se na partnerskoj osnovi razmotre bitna pitanja ostvarivanja prava nacionalnih manjina, potiče prekogranična suradnja na novim projektima, što može pridonijeti daljnjem razvoju ne samo zakonodavne regulative u pojedinim državama nego ponajprije primjeni zakonske vlasti na domaćoj i na međunarodnoj razini. U raspravi su izneseni dobri praktični primjeri, primjerice, omogućavanje pripadnicima nacionalnih manjina da sudjeluju u javnom i političkom životu te u predstavničkim tijelima od mjesne do državne razine (Hrvatska), zatim manjinska državna samouprava (Mađarska), te djelovanje talijanske zajednice na području Hrvatske i Slovenije, što je jedinstven primjer ne samo

prekogranične suradnje nego i potvrda da granice mogu spajati, a ne dijeliti. Budući da Romi nemaju matičnu državu, istaknuto je da treba poduzeti posebne mjere kako bi se pripadnicima te nacionalne manjine u različitim državama omogućila međusobna suradnja, integracija i očuvanje jezične i kulturne samobitnosti. Unatoč napretku u medijskom predstavljanju manjinske problematike, što se posebice očituje u prihvatljivosti javnosti za potrebu ostvarivanja prava nacionalnih manjina, smatra se da ima mogućnosti za još bolji medijski pristup manjinama regionalnom suradnjom elektroničkih medija. Razmatrajući prekograničnu suradnju nacionalnih manjina u izobrazbi, istaknuta je potreba da se poboljša suradnja razmjennom udžbenika, osposobljavanjem nastavnika u matičnim zemljama, razmjennom nastavnika i organiziranjem ljetnih škola. Bez obzira na različit stupanj integriranosti u Europsku uniju nekih zemalja koje su sudjelovale na toj međunarodnoj konferenciji, ocijenjeno je da prekogranična suradnja nacionalnih manjina može znatno pridonijeti ubrzanju tijeka njihova pristupanja Europskoj uniji i europskom ujedinjenju – donosi HINA. *Uredništvo*

ZAGREB, HARKANJ – Tvrtka „Đuro Đaković“ montaža otvorila je u Harkanju svoju mađarsku podružnicu, koja će biti odgovorna za izvođenje ugovorenih poslova u Mađarskoj. Riječ je o poslovima na povećanju kapaciteta peći za proizvodnju klinkera u bremenskoj cementari, koja je u vlasništvu tvrtke Polysius. Posao je vrijedan 7,2 milijuna eura i trajat će do svibnja 2009, a u razdobljima najvećih aktivnosti na gradilištu će biti i do 220 radnika „Đure Đakovića“.

RIM – Odlukom Svetog Oca Benedikta XVI, od 18. lipnja 2008. godine uspostavljena je Srijemska biskupija koja je u prethodnih 235 godina bila pripojena Đakovačkoj. Za prvoga biskupa postavljen je mons. Đuro Gašparović, dosada pomoćni biskup Đakovačko-srijemske biskupije. Novoimenovani srijemski biskup dodaje da ova biskupija ima 29 župa i 19 svećenika. Ona je sada članica Međunarodne biskupske konferencije Sv. Ćirila i Metoda, pa se srijemski biskup kao punopravni član može uključiti u suradnju s biskupima toga područja te s ugledom razgovarati s predstavnicima tamošnje vlasti.

ZAGREB – Predsjednik SDAH-a i saborski zastupnik bošnjačke nacionalne manjine Šemso Tanković na konferenciji za novinare ustvrdio je da Hrvatska sustavno i na zavidnoj razini skrbi o nacionalnim manjinama. Dodao je kako nakon agresije na Hrvatsku i BiH, političke vođe na ovim prostorima moraju voditi odgovornu politiku prema nacionalnim manjinama. Odgovarajući na novinarsko pitanje o nezadovoljstvu manjina Sanaderovim odugovlačenjem uvođenja dvostrukoga prava glasa za male manjine, u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina Tanković je kazao da će, ako se do početka rujna stvari ne pokrenu s mrtve točke, veći broj zastupnika nacionalnih manjina raskinuti i napustiti koaliciju s aktualnom Vladom Republike Hrvatske. *[Hina]*

NARDA – U gradišćanskoj Nardi sredinom tjedna otvoren je dom za hodočasnike. Zapravo obnovljena je župna zgrada koja je potkraj 1980-ih godina izgubila svoju funkciju. Uz postupnu obnovu za uporabu je predana za djecu koja već od ovoga tjedna pa sve do 8. kolovoza mogu održavati svoje tabore. Dom hodočasnika u Nardi može primiti tjedno 80-ak djece, najavio je glavni poticatelj obnove vitez reda Svetog Jurja, dr. Šandor Horvat.

Kako uključiti mladež u život hrvatske zajednice u Mađarskoj, kakve su mogućnosti i koje su potrebe mladeži, bila je glavna tema Susreta hrvatske mladeži koji je u organizaciji Odbora za mladež i šport Skupštine Hrvatske državne samouprave održan 7. lipnja u Uredu HDS-a u Budimpešti. Pozivu se odazvalo domalo 30 mladih iz svih naših regija od Bačke do Gradišća.

Otvarajući skup, pozdravne riječi okupljenim sudionicima, predavačima i članovima Odbora uputio je predsjednik HDS-a *Mišo Hepp* naglasivši važnu ulogu mladeži u životu i budućnosti naše hrvatske zajednice. Kako uz ostalo reče, mnogo se govori u raznim krugovima ovdajšnjih Hrvata, u ustanovama i raznim organizacijama, te u Savezu Hrvata i Hrvatskoj državnoj samoupravi, pa i u raznim odborima i na forumima o pitanju mladeži. Mišljenja kako omladinu trebamo ne samo pitati već angažirati, uključiti u sve hrvatske tokove u Mađarskoj, jer kako i narod kaže: na mladima svijet ostaje!

„To je jedno od najvažnijih pitanja, samo oko toga se nekako ne govori dovoljno. Neki govore da omladina i tako neće ništa raditi. Omladina kaže, dajte nama posla, mi bismo to i to napravili. Danas ako pokrenemo jedan razgovor, normalno, danas mi sve ove probleme koji su se nagomilali godinama i godinama, i svaki dan nastaju novi, riješiti ne možemo, ni recept ne možemo napisati. Jer koliko nas ima, toliko su nam različita mišljenja oko tog pitanja.

Prije nekoliko godina, možda već i desetak, osnovan je Savez hrvatske mladeži u Mađarskoj. Kako je utemeljen, tako je i prestao s radom. No, imamo i vrlo pozitivnih primjera, i tu moramo navesti posebno Gradišće, koje je prednjačilo u ovom. Ne samo u omladinskom civilnom društvu već su se i stariji prije angažirali. A po njihovu primjeru su se onda i mladi organizirali. Ne kažem da treba osnovati ponovno nešto što neće funkcionirati. Uvjeren sam da trebamo ići suprotnim smjerom. Imamo odbor, Odbor za mladež i šport, razmjerno mladih ljudi koji pokrivaju sve naše regije. Trebali bismo zajednički osmisliti kako da krenemo s mrtve točke, kako i kojim sredstvima, s kojim ljudima, koga i što «nacišnjati», da li da to bude folklor, šport, školstvo ili nešto drugo. Vi mladi najbolje znate što vam treba. Meni se čini da među vama nema članova Skupštine, ima svega jedan član manjinske samouprave iz Serdahela. Iz toga se vidi da mladež na političkom polju nije angažirana. Zbog čega? Nisu željeli, nisu ih pustili ili nisu uspjeli. Svi oni koji su prošli 18 godina mogli su krenuti na izborima, kažem to zbog toga što, kako vidite, u čitavom društvu politika prevladava, zašto ne bi bilo tako i kod nas. A kako možeš artikulirati svoje interese ako ne preko nekakvog politiziranja. Ponovno će doći manjinski izbori gdje ćete se vi moći ubaciti, ako želite. Potaknuo bih vas na razmišljanje o tome, uza svakojaku

Susret hrvatske mladeži u Budimpešti okupio mlade iz svih naših regija

Na mladima svijet ostaje, ali kako mlade uključiti u život hrvatske zajednice

našu pomoć. Bilo o čemu je riječ, bit ćemo otvoreni da napravimo nekakvu koncepciju. Upravo je u tijeku izrada koncepcije o strateškom razvoju, o budućnosti Hrvata u Mađarskoj. Zato bi bilo dobro da vaše mišljenje bude ugrađeno. Mislimo da to pitanje moramo riješiti, staviti na dnevni red, i to uvažavajući vaše mišljenje. Ne možemo sve ispuniti, ali se trebamo dogovoriti što vam je najvažnije, najpotrebnije. Cilj ovakvih i sličnih okupljanja su druženje, upoznavanje i stjecanje iskustva. Ne samo ovdje već i kasnije u vašem poslu, u naseljima gdje ćete živjeti i raditi – reče uz ostalo Mišo Hepp.

Predsjednik Odbora za mladež i šport *Geza Völgyi* pozdravio je okupljene i predstavio predavače. „Kada smo u Gradišću krenuli, to je bila naša inicijativa, a Društvo gradišćanskih Hrvata je stalo iza nas. Godinu dana smo radili kada je došlo do krize, a onda je Ingrid Klemenčić deset godina uspješno vodila Društvo, a danas je vodstvo preuzeo novi naraštaj. Nije cilj da danas utemeljimo društvo, već da potaknemo na razmišljanje, da vam damo poticaj da vi sami razmislite o svome odnosu prema hrvatstvu, o tome je li vam važno da se aktivnije uključite u život hrvatske zajednice. Još planiramo više ovakvih susreta, radi stvaranja našega podmlatka – naglasio je predsjednik Odbora za mladež i šport. Nakon uvodnih riječi uslijedila su izlaganja pozvanih predavača.

Predsjednik HDS-a *Mišo Hepp* ukratko je predstavio rad i ustroj Hrvatske državne samouprave, najvišega političkog tijela Hrvata u Mađarskoj, u kojem su zastupljene sve naše hrvatske regije. Pravo na izbore manjinskih samouprava osigurao je zakon o pravima

nacionalnih i etničkih manjina iz 1993. godine, a prvi izbori održani su 1994. godine. Podsjetio je kako je 1994. utemeljena 51 mjesna hrvatska samouprava, 1998. 71, 2002. 107, a na posljednjim izborima čak 115. Skupština je u prva tri mandata imala 51 člana, a od 2006. ima 39 članova. HDS ima svoj Ured, voditelja Ureda, predsjednika, dva dopredsjednika i pet odbora. Odbore za pravna pitanja, financije, odgoj i obrazovanje, kulturu i vjerska pitanja te za šport i mladež.

Profesor *Stjepan Blažetin* održao je zanimljivo uvodno predavanje na temu Kamo ide hrvatska zajednica danas, s podnaslovom Tradicija i modernost, kojim je okupljene potaknuo na razmišljanje, ukazao na najvažnije odrednice našega manjinskog bitka, ponudivši i neke mogućnosti na putu razvoja hrvatske zajednice. Kako uz ostalo reče, moramo znati kako je bilo, kako jest, ali i kako će biti. Ili barem trebali bismo imati viziju o tome što bismo htjeli. Kada želimo misliti kako će biti, moramo voditi računa i o mladima, samo je pitanje koliko mladi misle u kategorijama o kojima je bilo riječi.

– Hrvati u Mađarskoj virtualna su zajednica, zajednica koja u praksi, neću reći da ne postoji, ali vrlo slabo funkcionira. Ta hrvatska zajednica vidi se recimo na Radiju Croatici, ili na stranicama Hrvatskoga glasnika. Tamo su svi Hrvati u Mađarskoj na neki način zastupljeni. Ali kad smo mi ovako zajedno, koliko puta godišnje? – pita se Blažetin, i kratko zaključuje. – Vrlo, vrlo rijetko. A da se izgradi bilo kakva hrvatska zajednica, potrebno je da se poznamo, da imamo kontakte, da znamo tko je tko, da znamo tko što želi, tko što misli, da poznamo jedni druge. Ako vi želite, a

ovdje je ipak prikrivena želja da se napravi nešto zajedničko, to se može napraviti samo ako imamo zajedničke interese. Bez toga nikakva zajednica neće funkcionirati.

Činjenica je da se danas sve zajednice raspadaju, pa čak i obitelj. S jedne strane, naglašava se individualnost, da bi ste uspjeli, morate sami uraditi, to se očekuje od vas. Kultivira se individualnost. S druge strane, čovjek je društveno biće, koje traži društvo. Zato nam je potrebno otvaranje prema civilnoj sferi. Udruga imamo dosta, ali one rade lokalno. Stoga postoji potreba da se stvori nekakvo tijelo koje može servisirati usluge, pomoći u pisanju natječaja, u organizaciji, dati pomoć u pravnome smislu. U tome smislu bi se hrvatska zajednica mogla profilirati. Jer onda je to zajednički interes, i onih na lokalnoj razini i onih koji to hoće povezati. Treća stvar, mnogo govorimo o hrvatstvu, pjesničko pitanje po čemu sam ja Hrvat. Pitanje identiteta, ne samo nacionalnog već i identiteta uopće. Kada govorimo o identitetu, određujemo sebe prema drugima, stavljamo sebe u neki odnos. To je vrlo složena mreža međuodnosa u stvaranju identiteta. Za to moramo znati kako je bilo, što je bilo prije deset, dvadeset, sto pedeset ili prije 320 godina. Ako ne poznamo vlastitu prošlost, a i sadašnjost, onda ne možemo izgraditi nikakav odnos prema hrvatstvu. Kad kažem vlastitu, mislim na Hrvate u Mađarskoj, ali i Hrvate općenito. Ono što ne poznajem, ne mogu ni voljeti, ne mogu izgraditi nikakav odnos. I tu onda dolaze škole i ustanove, jer njihova zadaća trebala bi biti da se ta znanja prenose i na taj način gradi odnos prema hrvatstvu. Da se taj odnos prema hrvatstvu izgradi, treba naći svaki put. U tim ustanovama vi biste trebali imati primjerice hrvatske igrarke, i sve drugo na hrvatskom jeziku, jer inače ne možemo parirati mađarskom jeziku, svemu onome što nas okružuje na televiziji, radiju, u novinama itd. S 15-16 godina mladi pretražuju na internetu, igraju strateške igre. Zašto mi ne bismo mogli napraviti stratešku igru o dolasku Hrvata, doseljenu bunjevačkih i šokačkih Hrvata, zašto u našim školama nemamo Harry Pottera na hrvatskom? Jer samo tako možemo izgraditi nekakav identitet, i ponos. Mi moramo biti ponosni na svoje, a možemo i biti samo ako sve to poznamo, nemamo se čega stidjeti. Moramo sami poraditi na tome, istraživati, pisati, izraditi, jer ako mi ne napišemo povijest Petrovoga Sela, Santova, Kukiinja ili drugo, ako to budu drugi radili, onda tu Hrvata zasigurno neće biti.

Trebate artikulirati svoje interese, jer ako vi ništa ne želite, onda nema smisla. Mi možemo samo slutiti, ali to nije sigurno da je ono što vi želite, što vama treba. Generacijske razlike su danas tako velike, jer je život vrlo ubrzan u naše vrijeme, pa je najveći problem naći ono zajedničko, stvoriti zajednicu.

Predstavnice GJU, Udruge njemačke mladeži u Mađarskoj, dopredsjednica *Veronika*

Takács, i suradnica *Sarolta Fogarasi*, ukratko su predstavile rad društva utemeljenog 1989. godine u Pečuhu koje broji 400-ak članova, okupljenih u okviru 16 prijateljskih društava. Ono od samih početaka kroza svoje kulturne programe, razna usavršavanja, pomaganjem oko pisanja natječaja i drugih sadržaja nastoji pomagati mladima oko samoorganiziranja i uključivanja u život njemačke zajednice. Kako smo čuli, svojevrsnim problemom doživljavaju odnose s njemačkom državnom samoupravom. Kako kažu, malo su zapostavljeni, ona ih poziva na svoje sjednice, ali uza simboličnu materijalnu potporu ništa više od toga. Nemaju svoje zastupnike u mjesnim i županijskim, pa ni u državnoj njemačkoj samoupravi, na čemu žele više poraditi u idućem razdoblju. Imaju dobru suradnju s Društvom gradišćansko-hrvatske mladeži u Mađarskoj, članovi su Federalne unije europskih manjina.

Primjer hrvatskoj mladeži u Mađarskoj može biti i Društvo gradišćansko-hrvatske mladeži u Mađarskoj. Predsjednik Društva *Rajmund Filipović* u svom je izlaganju predstavio Društvo koje je utemeljeno 1992. godine, na poticaj i uključivanjem studenata u Sambotelu, sa ciljem da aktivizira mladež u gradišćansko-hrvatskim naseljima, da očuva i njeguje materinski jezik, kulturu i običaje, da pomaže u izgradnji nacionalnog identiteta. On je istaknuo kako Gradišće ima svoju posebnost jer se nalazi u tri države. Samo u Mađarskoj 13 sela i šest gradova. A ta naselja prilično su udaljena jedna od drugih. Zbog toga nemaju pravoga središta, pa je Hrvatski Židan zbog svoga smještaja negdje na sredini, njihov centar. Prvi predsjednik bio je *Andrija Handler*, nakon godinu dana za predsjednicu je izabrana *Ingrida Klemenšić*, koja je na toj dužnosti bila do 2005. godine, a tajnik *Geza Völgyi*. Početna ideja je bila da se organizira ljetni tabor 1994. u Petrovom Selu, o povijesti, jeziku, organizirane su kazališne predstave, koncerti i kulturni programi za mlade. Ovaj se tabor razvijao, i opstao, a ove godine 15. tabor bit će u Hrvatskom Židanu. Tri-četiri dana zajedno gradišćansko-hrvatska mladež, svake godine u drugom naselju.

Drugi projekt im je bio Dan buđenja 1998. godine, da se pokrene kulturna društva, bav-

ljenje folklorom, a najveći uspjeh je postignut u Umoku, koji danas ima jedan od najboljih tamburaških sastava u Gradišću. Polako se krenulo i učenjem hrvatskoga jezika. Program Kultura, književne večeri u Sambotelu nisu uspjele kako su zamislili. Novo predsjedništvo, koje radi već tri godine, pokrenulo je Glas Gradišća, jedan cjelovečernji program nešto poput Mega-zvijezda, ove godine priredit će treći put. To je jedan od njihovih najuspješnijih i najatraktivnijih programa za mlade, uza živu glazbu pjevaju se hrvatski hitovi za vrijedne nagrade. Imali su 400 posjetitelja na tome programu u Hrvatskom Židanu, a u domu kulture nije bilo dovoljno mjesta. Među planovima imaju proširenje toga programa na Austriju ili Slovačku, ili možda na državnoj razini u Mađarskoj. Imaju jako dobre odnose s HAK-om u Beču, i s mladima u Slovačkoj. Imaju i zajedničke priredbe. Dan srednjih škola koji se priređuje u Beču, misle da bi bila dobra zamisao za Pečuh i Budimpeštu. Izvanredni su članovi Federalne unije europskih manjina, europske organizacije mladeži, surađuju s Udrugom njemačke mladeži u Mađarskoj.

Društvo ne može funkcionirati bez pomoći, trebaju pomoć Hrvatske državne samouprave. Ne misle samo na novčanu potporu nego bi i oni ponudili programe, da u gradišćanskoj regiji okupljaju mlade Hrvate. Iako 15 godina djeluju, nedostaju im primjerice informacije o mogućnostima, sastavljanju natječaja, o priredbama u drugim regijama. Predlažu osnivanje nekakvog foruma, pokretanje web-stranice na kojoj bi bile dostupne sve bitne informacije. Kako je istaknuto, utemeljiti još jedno društvo, nema smisla, nego pod pokroviteljstvom HDSA da se koordiniraju, usuglašavaju zajednički programi, da se organizira forum mladih godišnje jedanput-dvaput. Jer srednjoškolski i studenti moraju biti baza jer se oni najlakše mogu uključiti u ova zbivanja i u život hrvatske zajednice u Mađarskoj. *Rajmund Filipović* najavio je ljetni tabor koji će se ove godine prirediti u Hrvatskom Židanu od 10. do 13. srpnja, a glavna zvijezda, 12. srpnja, bit će omiljeni hrvatski pjevač *Miroslav Škoro*, stoga je pozvao sve okupljene i znatiželjnike da posjete njihovu priredbu.

Susret mladih završen je razgovorom na temu mjesta i uloge hrvatske mladeži i o mogućnostima njezina uključivanja u rad naše hrvatske zajednice. Poticajne riječi predavača sugerirale su da se trebaju pronaći zajednički interesi, potrebe mladih valja prihvatiti, a onda se može razmišljati i o samoorganiziranju hrvatske mladeži u nekom obliku. Riječ je o društvenom radu na što se nikoga ne može prisiljavati, on mora teći dobrovoljno prema potrebi mladih, a na dobrobit cijele zajednice. Premda nije ponuđeno nikakvo rješenje, susret mladih bio je poticaj na razmišljanje o potrebama i budućnosti hrvatske mladeži, i cijele hrvatske zajednice u Mađarskoj.

S. B.

Draškovečki učenici u HOŠIG-u

Gosti pred školskom zgradom

Preko osobnih veza došlo je do susreta školaraca osnovne škole iz Draškoveca (Hrvatska) i dvojezične hrvatske škole u Budimpešti. Draškovečka škola dobro surađuje sa serdahelskom osnovnom školom, pa se više puta raspravljalo da bi međimurska djeca rado upoznala jednu narodnosnu dvojezičnu školu. Do posjeta je došlo 23. svibnja. Međimurci su srdačno primljeni u ustanovi. Nakon upoznavanja i pozdravnih riječi ravnateljice Marije Petrić, kroza školu povela ih je doravnateljica Mirjana Karagić. Djeca su bila oduševljena opremljenošću, zavirili su u plesnu probu učenika nižih razreda kod Marije Silčanov Kričković. Poslije podne gosti su krenuli na razgledavanje grada, pri čemu su im pomogle gimnazijalke. Razgledali su Trg junaka, budim utvrdu, Ribarsku kulu.

Prema riječima ravnateljice draškovečke škole Margite Mirić, učenici su bili jako zadovoljni izletom i gostoprimstvom, rekose da je to bio najbolji izlet za vrijeme njihova školovanja. Preko naših novina žele zahvaliti djelatnicima i učenicima budimpeštanske škole na srdačnoj gostoljubivosti. Draškovečki učenici postavili su pitanje kako bi se mogli upisati u tu gimnaziju, naime, rado bi pohađali tako lijepu ustanovu. Obje se strane nadaju daljnje suradnje.

BAJA – U subotu, 12. srpnja, u Baji se priređuje Fišijada koja će od 10. do 13. srpnja, kao i svake godine od 1996, biti obogaćena nizom popratnih, zabavnih i kulturnih sadržaja. Na veliku pučku feštu, koja iz godine u godinu okuplja velik broj sudionika, očekuje se 50-60 tisuća posjetitelja, a bajske riblje paprikaš kuhat će se u više od 2000 kotlića. Hrvatska samouprava grada Baje i ove godine na Árpádovu trgu okupit će hrvatsku zajednicu i članove hrvatskih samouprava iz okolnih naselja.

Intervju

„Ono što činim na raznim poljima, povezano je, veže ih hrvatski duh“

Mnogima je poznata izreka „Od glave smrdi riba“, čije značenje tumači se i pozitivno. Anica Kovač je već devet godina „glava“ jedne ustanove, odnosno ravnateljica osnovne škole u Keresturu, koja ustanova tijekom njezina ravnjanja prelazila je kroz niz promjena i nadalje ostala jedna od najvećih hrvatskih odgojno-obrazovnih ustanova u Pomurju. Škola se mijenjala, ali zajedno s njime i ravnateljica Anica Kovač, koja se postupno uhodala u poslove ravnateljstva i sa svojim zanesenjaštvom utjecala na cijelu ustanovu gradeći u njoj hrvatski duh, nastojeći iskoristiti pogranični položaj. Prilikom svečanosti okončanja 2007/2008. g. nije bilo kraja nabranju dostignuća učenika, pa i djelatnika, a potpisivanjem sporazuma sa sambotelskim sveučilištem ustanova nadalje se otvara opet nečemu novom. Keresturska škola tijekom ljeta gotovo ne prestaje radom, za djecu nudi mogućnost sudjelovanja u pet tabora. Kako se uspiju ostvariti svi ti sadržaji, zapravo kako djeluje škola, porazgovarala sam s ravnateljicom nakon svečanog zatvaranja školske godine.

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Kada si postala ravnateljica bila si na čelu samo jedne škole, a sada već toj ustanovi pripada i dom kulture, knjižnica i dječji vrtić. Je li takva promjena pogodovala djelovanju svih tih ustanova, možeš li to ti sve držati u rukama?

– Škola je bila potpuno samostalna do 2004. g. i onda su pripojili knjižnicu i dom kulture, a od 2007. g. i dječji vrtić. Od jeseni radimo u okviru zajedničkog upravljanja s Fičehazom i trebamo se pobrinuti da se i djeca iz Fičehaza upišu našu ustanovu. Spajanje knjižnice i doma kulture mislim da nije bilo loše. Ja sam osim svojih struka završila i knjižničarstvo, pa mislim da mogu pomoći u tim poslovima, a u kulturi sela škola je uvijek imala vrlo veliku ulogu, gotovo 90% priredaba u naselju organizira škola, počev od Dana starih, Seoskog Božića, Majčina dana od izdavanja novina, pisanja natječaja itd. Time zapravo ono što smo i prije radili potvrđeno je službeno, ali dječji vrtić je problematičniji. Sama zgrada je daleko od nas, a dom kulture i knjižnica odmah do škole, ali imamo jako dobre odgojiteljice koje savjesno rade svoj posao. Spajanje ustanova pokušala sam iskoristiti u pozitivne svrhe. Ponudila sam jednoj odgojiteljici da predaje hrvatski jezik u prvom razredu i tako je veza između vrtića i škole već izravna. To je pogodovalo i djeci i odgojiteljici. Mališani lakše su se prilagodili školi s već poznatom osobom, a odgojiteljica je imala više uvida u nastavu i mogla je vidjeti na što treba više pripaziti pri učenju hrvatskoga jezika u vrtiću. Imamo zajedničke sjednice i na taj način međusobno se dobro informiramo, organiziramo zajedničke programe, npr. Dan djece, organiziramo upoznavanje škole vrtićašima.

Ti su dužnost ravnateljice započela

obnašati upravo u onom razdoblju kada su na mnogim mjestima zatvorile škole, spojeni su razredi, otpušteni su učitelji. Kako ste to vrijeme prebrodili?

– Taj je val zahvatio i našu ustanovu. Probala sam najmanje bolno riješiti. Samouprava je donijela odluku da treba otpustiti tri nastavnika, ali ja sam uspjela izboriti da to učinim u roku dvije godine i u to vrijeme dvije učiteljice su otišle u mirovinu, a jedna je otišla nešto drugo raditi.

Prateći rad keresturske ustanove, u posljednjih godina vidljiv je napredak na polju očuvanja hrvatske svijesti.

– To mi je uvijek bilo važno, mislim da to mogu zahvaliti Eriki Rac, koja mi je bila učiteljica, ravnateljica, a sada kolegica. Ona je započela suradnju s kotoripskom školom na koju sam vezu mogla i ja graditi. Smatram vrlo važnim učenje jezika, stoga sam uspjela ostvariti da smo jednu godinu imali lektorice iz Hrvatske (to je financirala Međimurska županija), nažalost to je sada zastalo, ali ja ponovno tražim tu pomoć. Godine 2003.

imali smo zajednički projekt Phare-CBC, u čijem smo okviru imali zajednički nastup kazališne predstave, učili zajedno plesati, imali zajedničke izlete, športska natjecanja. Sve je to ostvareno u europskim programima Mura nas spaja i Zajednički programi pokraj Mure. Mnogo smo učili od Kotoribljana, npr. stare zanate, svirati tamburicu. Njihova nazočnost mnogo je pomogla u gajenju našega manjinskog jezika. Ta veza i nadalje traje, vrlo dobro surađujemo u taborima, međusobno posjećujemo priredbe i svi ti programi djeci vrlo mnogo znače.

Mislim da nije to lako ostvariti u takvom nastavničkom kolektivu u kojem osim tebe samo dvije učiteljice govore hrvatski jezik.

– Istina da imaju problema u komunikaciji, ali svaka kolegica radi i za hrvatske priredbe, možda ne govori hrvatski, ali pomaže pripremati sendviče itd., svaki ima svoj zadatak. Uvijek im kažem da bi bio red da nauče hrvatski jezik, stoga smo im organizirali tečaj. Nastojim svoje djelatnike motivirati da polaže jezični ispit. Jedna odgojiteljica, a i knjižničarka su ga već položile. Uvijek naglašavam kolegicama da je to narodnosna ustanova i svima je zadatak gajiti hrvatsku kulturu, običaje i ne smiju zaboraviti zbog čega se dobije narodnosna kvota, naime, tu se može raditi i u malim skupinama.

Kakva iskustva imaš s roditeljima, je li oni podupiru učenje hrvatskoga jezika?

– Kada sam izabrana za ravnateljicu, još je bilo problema, ali sada to već ne primjećujem. Na početku školske godine treba potpis roditelja da žele da im dijete uči hrvatski jezik i to svatko bez problema potpiše. Uvijek im naglašavam da kraj hrvatske granice važan je hrvatski jezik, mislim da su to i shvatili. Zajednički programi s prijateljima iz Hrvatske postigli su svoj cilj, a moram reći da ima podosta roditelja koji odlaze raditi u Hrvatsku. U našem selu je zajednički granični prijelaz i nije naodmet znati oba jezika. Mlađi roditelji već smatraju važnim učenje bilo kakvog jezika, a tu ga djeca mogu usvojiti besplatno. Dokaz je i to da sve više srednjoškolaca i studenata odlazi na polaganje državnog ispita iz hrvatskog jezika, u tome im jako puno pomaže Erika Rac. Ona će onima koji sada završe osmi razred od jeseni nastaviti podučavati jezik u okviru tečaja.

Zastupnica si HDS-a i članica Odbora za školstvo. Ti vjerojatno mnogo puta čuješ da narodnosna škola ima budućnost u dvojezičnosti.

– Da, o tome mnogo razmišljam, ali u Keresturu je to uvijek bilo teško jer još kada smo prvi put osnovali hrvatsku manjinsku samoupravu, rekli su čemu to, u Keresturu su samo Anica Kovač i Ivan Magdić Hrvati, no na posljednjoj registraciji bilo je više od 150 ljudi i uz to trebam reći da nikoga nismo agitirali. Mnogo toga se mijenjalo nabolje,

mislim da su uvidjeli da manjinska samouprava dobro radi. Pitanje dvojezičnosti još kada sam postala ravnateljica, nisam smjela ni u svojoj glavi postaviti, ali možda sada već da, samo se bojim toga da u Keresturu ima mnogo romske djece, a njima hrvatski jezik ništa ne znači, njih ima 20%, ali od jeseni u prvom razredu bit će ih već 50%. Unatoč tomu ja sam već s kolegicama porazgovarala o dvojezičnosti jer i ja mislim da je to naša budućnost i mislim da u što kraćem vremenskom roku trebalo bi o tome raspravljati, ali bojim se da će teško ići. Ja sam već razgovarala i s manjinskom samoupravom i s načelnikom o tome, možda bi trebalo pred vijećnike iznijeti, ali još nisam smjela. Trebam iskreno reći da se malo i bojim, jer sam već toliko napada dobila s raznih strana. Imam u sebi neki unutrašnji strah, ne bih voljela da izlaze takve vijesti da uplašimo roditelje. Znam da treba razmišljati o budućnosti ustanove i htjela bih da što bolje napreduje. Možda ako bih postavila to pitanje na raznim mjestima, već bih vidjela čišće, samo je strah u meni.

Misliš da bi tvoj kolektiv uspio to ostvariti?

– Već sam konzultirala s Petrovim Selom, bili smo pogledati i umnogome bi nam mogli pomoći. Meni se svidalo kako tamo rade i mislim da nije ni teško. Moglo bi se ostvariti i kod nas, samo ovisi o tome želimo li. Ako nastavnički kolektiv odluči da mi to i želimo, onda je sigurno da i možemo. Moj kolektiv je jako dobar, uvijek je otvoren za nove stvari, rado se školuju. Lani su već četiri učiteljice završile obrazovanje u razvijanju sposobnosti, a prijavile su se još četiri, a uspjeli smo sve to financirati iz natječaja. Znam da bi već morala postaviti to pitanje, ali odugovlačim zbog navedenih razloga.

Ti si vrlo aktivna u društvenom životu sela i to utječe i na školsku. Vrlo dobro surađuje škola s bilo kakvom udrugom ili drugom ustanovom u mjestu.

– Ako je ravnatelj stanovnik mjesta, nije loše ako zna informacije o bližjoj okolini, o raznim organizacijama, kako one djeluju, inače kod nas i očekuju da škola bude svugdje nazočna. Upravo zbog toga drukčija je veza između roditelja i nastavnika ako mnoge stvari zajedno radimo, puno više možemo računati na roditelje. Kada vide da učiteljice svoj vikend žrtvuju za njihovu djecu, onda će i roditelji to uraditi. Mi dajemo i razne usluge mještanima. Ako trebaju informaciju ili samo nešto potražiti na netu, pomažemo, odraslima nudimo poduku, pomažemo u pisanju natječaja.

Čini mi se da se mnogi dive tvojoj neumornoj energiji. Predsjednica si manjinske samouprave, zastupnica HDS-a, županijske manjinske samouprave, zaredom pišeš uspješne europske natječaje, uređuješ mjesni list, uređuješ web-stranicu, glavna si organizatorica mnogih mjesnih priredaba i još bih

mogla nabrojati, a osim toga si i majka dvoje djece. Zašto radiš sve to? Vrijedi li?

– Na sve nove zadatke gledam kao na nove izazove, pisanje natječaja sam naučila preko tečaja, uređivanje web-stranice me je zanimalo, time i sebi i ustanovi pomažem. Uživam u tome da pronađem neki novi zadatak što mogu riješiti, i to je meni radost. Prije svega radim zato. Vrijedi li? Mislim da vrijedi. Moj je uspjeh ono što sam naučila. Ono što činim na raznim poljima, povezano je, veže ih hrvatski duh, i zbog toga ih činim s radošću. Svakako, za sva dostignuća vrlo je važna pozadina, najviše mi pomažu djelatnici škole, bez njihove pomoći ne bi se moglo mnogo toga ostvariti. Mjesna samouprava sve više priznaje naš rad i zbog toga sve je bolja suradnja s njom, a to je također jedan od uspjeha.

VINKOVCI – Ovogodišnje 43. Vinkovačke jeseni održat će se od 5. do 14. rujna pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Vlade Republike Hrvatske Ive Sanadera. Manifestacija je posvećena tamburici i održat će se pod geslom „Kolo igra, tamburica svira”. Na toj najvećoj manifestaciji izvornog hrvatskog folklora nastupit će 70 KUD-ova iz cijele zemlje te oko osam tisuća izvođača. Zbog radova u središtu Vinkovaca svečanost otvorenja održat će se na Trgu Franje Tuđmana, a manifestacija »Šokački divani« na Starim Kunjevcima kod Vinkovaca.

VUKOVAR – Festival podunavskih zemalja, 2. vukovarski filmski festival, održat će se od 9. do 13. srpnja, kao i lani, na zanimljivome mjestu – riječnom šlepu. Novost je ove godine to što će festival biti natjecateljskoga karaktera i što će se održavati i u multimedijalnoj dvorani Muzeja „Lavoslav Ružička”. Najavljena su tri natjecateljska programa, i to u kategoriji igranog, kratkometražnog i dokumentarnog filma. U glavnom će se natjecanju, od zasad poznatih filmova, prikazati mađarski »Opijum – dnevnik lude žene« Jánosa Szásza, rumunjski »Ostala je tišina« Nae Caranfila i njemački »Divlji život« Achima Bornhaka.

SUBOTICA – Svečanom misom i prigodnim domjenkom u Subotici je obilježena obljetnica rođenja biskupa Ivana Antunovića. Taj nadnevak hrvatska manjina u Srbiji obilježava kao jedan od svoja četiri nacionalna blagdana. Uz ovaj, hrvatska manjina u Srbiji ima još tri nacionalna blagdana – slavi se 19. ožujka, blagdan Svetog Josipa, 16. listopada, dan rođenja bana Josipa Jelačića, i 15. prosinca dan osnutka Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Srbiji.

Tečaj hrvatskoga jezika u Kozaru

„Vrijediš koliko jezika govoriš”, glasi stara latinska poslovice čije značenje ljudi danas sve više počinju shvaćati.

Tako i učenici u hrvatskom naselju Kozaru nedaleko od Pečuha svakoga tjedna se okupljaju kako bi vježbali hrvatski jezik. Hrvatska manjinska samouprava lani je za njih pokrenula besplatan tečaj hrvatskoga jezika. Nekome je to materinski jezik, a drugima stran, ali svima je cilj zajednički, i to da nauče pravilno govoriti i pisati hrvatski. U današnje vrijeme znanje jezika i u općoj i u poslovnoj komunikaciji neophodno je. Da bismo postali konkurentni na poslovnom tržištu, da bi se usvojilo znanje, nije važno samo slušati nastavnika na satima stranog jezika, nego je bitno mnogo vježbati. Stoga polaznici tečaja svaki put s njihovom nastavnicom vježbaju i pisanje i govor. U tom naselju tečaju je mjesto osigurao načelnikov

ured. Unatoč tomu da neki polaznici već govore hrvatski, učenici su počeli sve od osnove. Pri organiziranju tečaja bilo je više prijavljenih, ali u konačnici je ostalo pet učenika, koji sve do danas marljivo se pripremaju na sate.

Kada smo ih upitali zašto uče hrvatski, dali su nam ove odgovore:

Tünde Fehér Ždraljević: Učim hrvatski jer potječem iz hrvatske obitelji, a osim toga želim položiti jezični ispit.

Brigita Takač: Učim hrvatski jer mi je to materinski jezik. Unatoč tomu da sam maturirala u Gimnaziji Miroslava Krleže, zaboravila sam jezik. Zbog toga dolazim ponegdjeljkom na tečaj.

Péter Fehér: Učim hrvatski jer mi je mama Hrvatica.

Petar Vranešić: Vrlo volim strane jezike. Govorim tečno francuski, engleski. Kao dijete

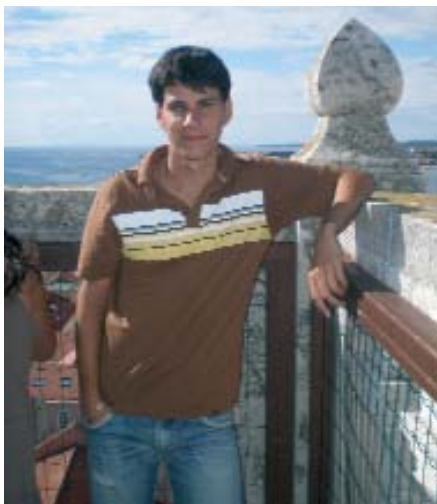

znao sam i hrvatski, ali sam zaboravio i sad ga želim ponovno uvježbati.

Anita Fehér: Svida mi se hrvatski jezik. Studiram na fakultetu gdje mi je za diplomu potreban jezični ispit.

Renata Božanović

Predstavljamo Silvestra Balića, nadarenog studenta s hrvatske katedre

Silvester Balić rođen je 14. kolovoza 1987. godine u Pečuhu. Potječe iz hrvatske obitelji. Otac mu je podrijetlom iz Osijeka, a mama iz Salante. Pohađao je Hrvatsku osnovnu školu, a poslije i gimnaziju, također u Pečuhu.

U Osnovnoj školi Miroslava Krleže u Pečuhu već od malih nogu učio je svirati bugariju. Postao je članom školskoga tamburaškog sastava gdje je sve osnove sviranja naučio od poznatog učitelja glazbe Joške Kovača. Nakon nekoliko godina provedenih u školskom sastavu, Silvester, zvani Sili, već kao đak naše pečuške gimnazije, upoznao je Antuša Vizina i uz pomoć njega i ostalih svirača iz Orkestra „Vizin” počeo je vježbati u krugu pravih stručnjaka, svirača.

Zahvaljujući njima, s vremenom Silvester i njegovi vršnjaci bili su stalno nazočni na svim probama, poslije i na „Vizinovim”

nastupima. Nadareni mladić odonda je stalni član i u današnjem sastavu svira s prijateljima od 2003. godine. Orkestar u kojem svira Sili, godinama prati na nastupima čuveno hrvatsko kulturno društvo Tanac. Osim na nastupima sviraju na plesačnicama, vjenčanjima, balovima, ali po potrebi prate i neke druge hrvatske KUD-ove. „Vizinovi” svirači tjedno dva puta vježbaju u pečuškom Omladinskom domu. Cilj je mladoga sastava sačuvati glazbene tradicije hrvatskih manjina i predstaviti ih publici na raznim manifestacijama. Silvester i njegov orkestar nastupao je već na raznim festivalima u Hrvatskoj, Danskoj i na bezbroj priredaba u hrvatskim naseljima u Mađarskoj. Osim toga redovito sudjeluju na raznovrsnim natjecanjima glazbe gdje su već niz puta osvojili visoka priznanja. Kako smo od veseloga svirača doznali, unatoč tomu da se davno predao sviranju, kada ima vremena, rado se bavi drugim aktivnostima, voli razne športove i uživa u čitanju. Mladi naočiti mladić sada je student Odsjeka kroatistike u Pečuhu gdje su nedavno s ostalim studentima i s pomoću lektorice Anđelke Tutek izdali prvi broj studentskog lista Jato. Budući da student druge godine dobro poznaje hrvatski jezik, izabran je i za glavnog urednika lista.

Nakon uložena truda mladih novinara, to glasilo nedavno je i predstavljeno u Klubu Augusta Šenoae, gdje smo mogli čuti o ciljevima i nastojanjima poduzetnih studenata.

Silvester trenutno završava drugu godinu i marljivo se priprema na ispite. Cilj mu je u bolonjskome procesu apsolvirati 3 + 2 godine i nakon toga diplomirati. Kako nam je

priopćio, zasada ne razmišlja o planovima, nego uživa u svom omiljenom hobiju, u sviranju i u studentskim danima.

Renata Božanović

Trenutak za pjesmu

Josip Gujaš Džuretin

Na izmaku

Lutam ulicama
sa zaklanim nadama u sebi
Gase se svetla u daljinama
Jedan fenjer
u daljini još gori
i naglo se gasi poput meteora
To sam bio ja
I bez interesa prolazim ulicama
jer za sve to znam

Nova knjiga prijevoda djela Marka Marulića

I tuzemnim jezikoslovcima, kroatistima i čitateljima našega tjednika dobro je poznato ime sveučilišnog profesora *dr. Istvána Lőkösa* koji je tijekom svoje dosadašnje izvanredno bogate književnopovijesne i kroatističke znanstvene djelatnosti objelodanio šest samostalnih djela, pet udžbenika, šest tekstualnih izdanja, više od dvjesto studija, preko dvjesto i pedeset tiskovnih napisa i nekoliko prijevoda. Među inima, napomenimo Antologiju hrvatske književnosti, roman Ksavera Šandora Gjalskog „Pod starim krovovima”, ep Juditu Marka Marulića, Južnoslavenske i mađarske duhovne veze, Hrvatsko-mađarske književne veze i druge. Zapravo u hrvatskoj književnosti nije bilo takvoga razdoblja kojim se István Lőkös nije podrobnije zanimao, stoga je kroatistika u Mađarskoj – zahvaljujući njegovu zalaganju – znatno obogaćena.

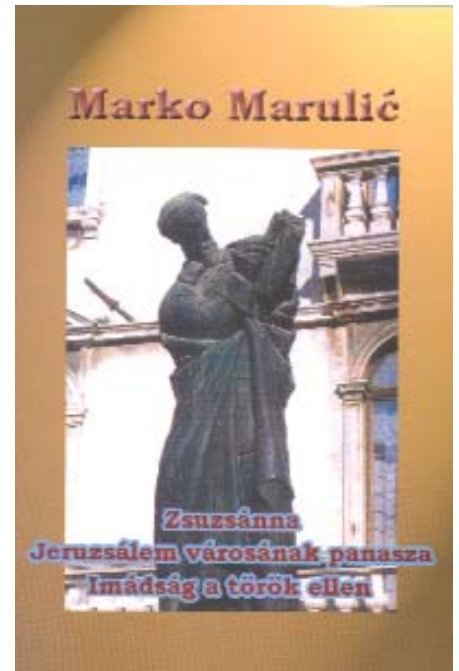
Ovoga puta riječ je o epskim naslovima Suzana (Zsuzsanna), Tuženje grada Hjerosolima (Jeruzsálem városának panasza) i Molitva suprotiva Turkom (Imádság a török ellen).

O hrvatskom književniku, zapravo, ocu hrvatske književnosti Marku Maruliću, kojem se često dodaje i etnik Splićanin, kaže se da je bio glavni predstavnik religioznog nadahnuća među humanistima svojega doba (1450 – 1524), koji je u Splitu završio humanističku školu i studirao, navodno, i u Padovi. Bavio se odvjetništvom u rodnome Splitu i obavljao sudačku službu. O njemu se zna i to da se aktivno isticao u pomaganju hrvatskim knezovima protiv Turaka. Njegovi pjesnički pozivi na borbu protiv Turaka zrače hrvatskim rodoljubljem, a Hrvati su mu i glavni predstavnici u borbi protiv Osmanlija. Pisac je

proznih i pjesničkih djela na latinskom i hrvatskom jeziku. U svojim ostvarajima služio se čak i glagoljicom. Kao kršćanski humanist, nastojao je uskladiti antičku mudrost i poetiku s biblijskim proročanstvom i kršćanskom duhovnošću. U svojim djelima nadahnjivao se Biblijom i hagiografijom (životopisom kršćanskih svetaca), antičkim klasicima, suvremenim zbivanjima i kršćanskim čudorednim načelima. Europsku i svjetsku slavu stekao je duhovnim i moralističkim spisima na latinskom jeziku koji su u XVI. i XVII. st. doživjeli brojna izdanja i prijevode te bili među najčitanijim onodobnim duhovnim djelima.

Autor spomenutih prijevoda István Lőkös u predgovoru o maloepskim djelima raspravlja o moralu i rodoljubnom pjesništvu Marka Marulića. Naime, biblijska poema Suzana, u pripovijedanju o liku babilonske Židovke, koja je lažno optužena za preljub, ujedno predstavlja borbu pravičnosti, laži, moralne ustrajnosti i ljudske časti.

Tuženje grada Hjerosolima i Molitva suprotiva Turkom umnogome su srodna djela s mađarskim povijesnim pjevanjima koje nalazimo kod Sebestyéna Tinódia Lantosa i Mihály Sztáraia, koje također odišu dubokim antiturcizmima. Molitva suprotiva Turkom vjerno ocrtava turske zločine u 15. i 16. stoljeću, a Tuženje grada Hjerosolima podsjeća na organiziranje križarskog voje-

vanja za oslobođenje Jeruzalema, ujedno i žigovanje ravnodušnosti i kolebljivosti onodobne prosvijećene Europe protiv osmanlijske najezde.

Valja navesti i to da je izdanje ovoga djela – koje služi i kao nastavno pomagalo – potpomoglo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, a objavljeno je 2007. godine. Na naslovnoj stranici se nalazi kip Marka Marulića u Splitu.

M. Dekić

GARA – U petak, 30. travnja, u Gari je održan već tradicionalni gala program mjesnog vrtića. U mjesnom domu kulture prigodnim kulturnim programom predstavila su se i djeca hrvatske skupine (na slici).

(Foto: Smilja Zegnal Faragó)

SANTOVO – U subotu, 8. lipnja, u Santovu je priredena prva pričest hrvatske zajednice. Jedanaest učenika hrvatske škole, koje je pripremila vjeroučiteljica *Marica Jelić Mandić*, već po običaju, pričestilo se na hrvatskoj misi koju je u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije služio mjesni župnik Imre Polyák.

Majuško svečevanje u Hrvatskoj Kemlji

Na Dan herojev smo imali goste iz Požege, oni su bili učitelji koji kanju veze s kemljanskom školom. Večer u sedmi ura smo imali svetu mašu va Hrvatskoj Kemlji, na mašu i program je došlo čuda ljudi. Potom smo pri tabli herojev mi, Hrvati, dali spomin-program. Položili su vijence „stari heroji“, seoska samouprava i Hrvatska manjinska samouprava. Zatim su ljudi skupa prošli va ruka s lampuši u Ugarsku Kemlju kade smo se isto spomenuli na pale junake u svitski boji. Na kraju toga svečevanja smo svi skupa u domu kulture razgovarali s hrvatskimi gosti. Drugi dan je bio „Dan druženja“, lip i interesantni program smo imali. Gosti su nam došli iz Devinskoga Novoga Sela sa zborom Rosica ter iz Beča „Anno '93“. Nastupile su još kulturne grupe, tancoši „Kemene“ ter jačkarni zbor Mali Dunaj. Člani „Rosice“ su pogledali i Hrvatski klub, kade im je o Kemlji, Mate Meršiću Miloradiću, školi i za ovde živeće Hrvate govorila predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Marija Nović-Štipković. Vrhunac toga večera je bio zrušenje majušškoga driva. Okolo njega su jačile grupe po ugerski, nimški i hrvatski. Našim gostom se je sve jako vidilo ča su kod nas doživili, a mi se ufamo da su zadovoljno i veselo prošli domom.

Marija Nović-Štipković

Foto: Tiho

Mišani zbor Mali Dunaj nastupa na svakoj seoskoj priredbi

BUDIMPEŠTA – Pripremni odbor za sastanak Mješovitog odbora zasjeo je početkom lipnja i razmotrio aktualna pitanja i traženja. Sastanku je pribivao i Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, koji reče kako su se prošle sve točke dnevnoga reda kao i prijedlog zapisnika budućeg zasjedanja Odbora. Navedeni su problemi Hrvatskoga kazališta, pečuške škole Miroslava Krleže, santovačke škole, mađarsko-hrvatskog rječnika, rješavanje tehničkih problema akreditacijskog postupka Odsjeka za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Pečuhu... Sastanak Međuvladina hrvatsko-mađarskog mješovitog odbora za manjine bit će održan 2. srpnja u Budimpešti.

Hrvatska večer u „Citadelli“

U budimskom restoranu „Citadelli“, na najljepšem dijelu vidikovca mađarske metropole, u organizaciji Hrvatske samouprave grada Budimpešte, 30. svibnja s početkom u 20 sati održana je Hrvatska večer. Goste i uzvanike te sudionike kulturnog dijela programa, među inima ministra savjetnika Veleposlantstva Republike Hrvatske u Budimpešti Davora Pomikala, savjetnika Unijskog odjela u budimpeštanskom XI. okrugu Gyulu Balázsa i referenta za manjinske samouprave Zoltána Dudása pozdravila je predsjednica Anica Petreš-Németh. Na pitanje kojim povodom je došlo do održavanja Hrvatske večeri, predsjednica Petreš rekla nam je:

Kako je to poznato, Hrvatska samouprava grada Budimpešte 12. put priređuje tzv. Državi hrvatski nogometni turnir koji je prerastao u međunarodni, a od prošle godine pak posvećen je pokojnome prof. Stipanu Pančiću, našem kolegi u HOŠIG-u, dugogodišnjem hrvatskom zastupniku u budimpeštanskom X. okrugu, odanomu rodoljubu, ljubitelju nogometa koji je također igrao na terenima spomenutih turnira. Po profesiji je bio prosvjetni djelatnik koji je pisao udžbenike, pjesmarice, i kao ljubitelj glazbe i pjesme aktivno sudjelovao u kulturnim programima. Kad god smo organizirali tu športsku priredbu, povezali smo je s Hrvatskom večeri koja je poslužila za razonodu gostiju, da usred mađarskoga glavnoga grada uživaju u našoj

hrvatskoj sredini. Tako je zapravo i ovoga puta došlo do organiziranja u „Citadellinim“ prostorijama.

Hrvatska večer otpočela je uvodnim kulturnim programom tijekom koje smo uživali u izuzetno uspješnom izvođenju folklorno-plesnih koreografija „Luči“ iz Budimpešte. Nazočna publika imala je prilike upoznati se i s donedavno osnovanim mješovitim zborom „Veseli slavuji“ iz Tukulje, članovi kojega su pod vodstvom Franje Čepelsigetija i Šandora Patarčića te pratnju tamburaškog sastava „Bačka“ iz Gare izveli splet hrvatskih narodnih pjesama. Zbor djeluje pod moralno-materijalnim okriljem Hrvatske manjinske samouprave budimpeštanskog VII. okruga, Erzsébetvárosa. U okviru programa predstavio se i naš hrvatski kazališni umjetnik Stipan Đurić izvođači na hrvatskom i mađarskom jeziku Elegiju o vinu književnika Béle Hamvasa.

Gosti večeri ovoga puta bili su i članovi KUD-a „Rečica“ iz Karlovca, novozbratimljenoga grada Hrvatske manjinske i većinske samouprave budimpeštanskog VII. okruga, koji su naizmjenice sa spomenutom „Bačkom“ do sitnih sati zabavljali goste Hrvatske večeri koja je protekla u zabavnoj i veseloj atmosferi. Večeri su nazočili i Trogirani, gosti naše samouprave u XI. okrugu. I ova će Hrvatska večer ostati u trajnom sjećanju svih sudionika. *M. Dekić*

Gara

Obljetnica rođenja Antuna Karagića

Rodna kuća Antuna Karagića, i spomen-ploča koju su mu 1993. postavili njegovi suseljni

Prije 95 godina, 2. lipnja, u Gari je rođen prosvjetitelj, rodoljub, kulturni djelatnik i književnik Antun Karagić (Gara, 1913–Baja, 1966), autor bunjevačkohrvatskih igrokaza i novela, utemeljitelj prve stalne kazališne družine – Društva bunjevačkih kazališnih dobrovoljaca u Gari (1931). Bavio se slikanjem te pisanjem i režiranjem svojih i Petrešovih kazališnih komada. Najpoznatiji i najizvođeniji igrokazi su mu Rastatkinja, Katica i Pošteni varalica, koje je na scenu postavilo i Hrvatsko kazalište u Pečuhu, prikazujući ih diljem hrvatskih regija u Mađarskoj po našim

naseljima. Poznatije i uspješnije novele su mu Anka Berićeveva, Doktor Toni i Crne kobile. Umro je u pečuškoj bolnici 12. prosinca 1966. godine, a pokopan na groblju Svetog Roka u Baji. Sabrana djela pod naslovom Antun Karagić: Kazališni komadi i novele, u izdanju Hrvatski književnici u Mađarskoj, objelodanjena su mu 2003. godine. Uredio ih je Đuro Franković. Sunarodnjaci u Gari povodom 90. obljetnice njegova rođenja postavili su mu spomen-ploču na njegovoj rodnoj kući u Bunjevačkoj ulici (na slici).

S. B.

35. Narodnosni kup donesao domaćinom pobjedu

Gornji Četar prvak u športu med trimi školami

Skoro se je cijela petroviska škola ganula na biciklu u Gornji Četar

Četarske djevojke su prikazale plesni program

Od lani je jur bilo upitno kako će se organizirati Narodnosni kup med trimi školami ako Hrvatski Židan vanspade iz ovoga kruga. Ovo športsko naticanje se je u prošlosti odvijalo med petroviskom, četarskom i židanskom školom u nogometu i rukometu i niz 34 ljeta, se je vidilo, ki školari su najbolji u športu. Pokidob je od septembra ukinuta nastava u Hrvatskom Židanu za školare od 5. do 8. razreda, hitno su morali organizatori poiskati trećega člana da bi i dalje živila ova lipa tradicija. Koljnofska osnovna škola zahvalila je za mogućnost, ali zavolj udaljenosti je odrinula ponudu za suradnju, dokle je Dvojezična škola u Gornjem Seniku objeručke primila vist da imaju šansu nastupati s Hrvati skupa pri ovom kupu. Utorak, 10. junija, ujutro skoro cijela petroviska škola se je ganula na biciklu ispred kulturnoga doma u Gornji Četar da bi napravili u komotnom tempu prik Austrije 14 km tamo i 14 km najzad, a i da bi podržavali svoje športase. Čez jednu uru smo dospili na mjesto naticanja, do četarske škole, kade su nas dočekali obilni stoli, suci utakmic i raspoloženi domaćini. Po riči Magde Horvat-Nemet,

glavne organizatorice i ujedno školske direktorice, na ovom športskom kupu svenek je vladala dobra atmosfera, ferple i čista igra ter to bi svi volili i 35. puti organiziranom susretu. Po zgodnom plesnom spektaklu domaćih divojak se je započela borba na malom športskom igrališću u nogometu za školare donjih razredov (u koj su se mogle igrati i divičice), nogomet za gornje razrede ter rukomet za djevojke. Svaka ekipa je igrala sa svakom grupom, jedino je bilo manjkanja u rukometu pokidob iz seničke škole su morale djevojke otputovati na folklorni nastup u Sloveniju. Tako ovom prilikom su do Gornjega Četara doputovali samo dičkaki, sa školskim direktorom Tamásom Császárom, ki nije mogao dovoljno hvaliti organizaciju i mogućnost za daljnje zblizavanje Slovencev i Hrvatov u Željeznoj županiji. Po ukusnom objedu je došlo do proglašenja rezultativ. U rukometu je domaća ekipa lako pobijedila Petrovišćanke, tako su one mogle prikzeti zlatni pokal u ovoj grani športa. U nogometu za donlje razrede je na trećem mjestu završilo naticanje Petrovo Selo, na drugom su se našli domaćini, a pobjednici u ovoj kategoriji su postali dičkaki iz Gornjega Senika. Med velikimi igrači nogometaši Gornjega Senika su završili utakmice na trećem mjestu, Petrovišćani su se morali zadovoljiti srebrnom medalijom, a prvaki su ovput bili Četarci. Proglašeni su gol-kralji i gol-kraljica, u rukometu je to bila Četarka Bettina Eder, med malimi nogometaši Krištof Nordović iz Gornjega Senika, a med odraslimi futbališti Balaž Takač iz Gornjega Četara. Po svi rezultati pobjednik 35. Narodnosnoga kupa je ponovo Gornji Četar, a putujući pokal poslije jednoljetnoga počivanja u Petrovom Selu se je zopet vrnuo na svoje mjesto, kade gustokrat boravi.

-Tih-

NARDA – Omladinski hodočasni stan „János Brenner” je otvoren i blagoslovljen 17. junija u ovom južnogradišćanskom naselju, u okviru biškupske maše. Taborašom je sambotelski biškur dr. András Veres prikdao obnovljenu zgradu, negdašnju nardansku faru, ka je bila ljeta dugo zapušćena, a renovirana je prošlo ljeto i odgovara današnjim potrebam. U ovom stanu ter i u njegovoj prelipoj okolici odsad će Karitas crikvene županije organizirati diče tabore. Za posvećenjem omladinskoga hodočasnoga stana slijedio je kratki kulturni program nar-danskih tamburašev ter domaćega mišanoga zbora, a čuvari tradicij u društvu Róberta Károlya ter Magora prikazali su različita dugovanja, običaje iz ugarske povijesti.

GORNJI ČETAR, NOVA – Osnova škola Gornjega Četara svaka dvojta ljeta priredjuje za svoje školare čitalački tabor s hrvatskim jezikom. U minula ljeta nekoliko puti se je to odvijalo na Jadranskom morju, ali pokidob su cijene narasle, organizatori su se odlučili da Hrvatsko-nimški čitalački tabor ljetos će održati u Zalskoj županiji, u naselju Nova, od 22. do 27. junija. Dopodne će imati školari jezična naticanja, vježbe, dramske djelaonice, a otpodneva će se potrošiti u igri, športu, likovni djelaonica. Blizu tabora je malo jezero kade je dozvoljeno kupanje, a bit će ovde i sve takove zabave ke dica rado imaju, kot npr. karaoke, taborski oganj, plesačnica itd. Tajedan dan u prirodi, daleko od rodnoga kraja gvišno će lipa spominke i doživljaje donesti za pedeset školarov iz Gornjega Četara.

ČAVOLJ – U okviru Dana sela koji se priredjuje u nedjelju, 6. srpnja, čavoljska Hrvatska samouprava, okupljanjem hrvatske zajednice u svojim uredskim i klupskim prostorijama, prigodnom svečanošću obilježiti će 320. obljetnicu doselidbe bunjevačkih Hrvata i 60. obljetnicu mjesne hrvatske škole. Kod spomen-ploče na zgradi nekadašnje bunjevačke škole vijenac će položiti umirovljena učiteljica Marica Pejić Simon, a kod ploče na zgradi načelničkog ureda, koja je postavljena 1987. godine u spomen 300. obljetnice doselidbe bunjevačkih Hrvata, vijenac će položiti predsjednik samouprave Stipan Mandić.

Zatvaranje godine s novim počecima

Osnovno obrazovno središte „Nikola Zrinski“ u Keresturu 17. lipnja svečano je zatvorilo 2007/2008 školsku godinu. U okviru priredbe, mjesna samouprava prvi put je dodijelila priznanja „Najbolji đak godine“, i potpisan je sporazum o suradnji između Fakultetskog središta „Savaria“ Sveučilišta zapadne Mađarske i keresturske ustanove, te predana je zlatna diploma umirovljenoj učiteljici Iloni Höttinger Pokec.

Ilona Pokec, umirovljena učiteljica, preuzela je zlatnu diplomu

Minula školska godina u Keresturu otpočela je u novim okvirima, naime, od te godine djeluje kao udružna ustanova koja osigurava odgoj i obrazovanje za kerestursku, fičehasku i kanišku djecu. Pohada je 159 učenika, od kojih 15 iz Fičehaza, a 14 iz Kaniže.

Na svečano zatvaranje s kratkim programom pripremila su se djeca 2. razreda, nakon čega je prof. dr. Karlo Gadanji predao zlatnu diplomu umirovljenoj učiteljici Iloni Pokec.

Ilona Pokec rodila se 1938. u Prisiki i pohađala je Hrvatsko-srpsku učiteljsku školu, 1957. g. maturirala je i stekla diplomu, počela je raditi u fičehaskoj osnovnoj školi, zatim u Bajči pa ponovo u Fičehazu, sve do mirovine. Udala se i nastanila u Bajči, gdje i sada živi. Majka je dvojice sinova i baka petero unučadi. Ona bi ponovno izabrala zvanje učiteljice jer, kako kaže, osim što je bilo mnogo poteškoća, bilo je i mnogo radosti. Umirovljenoj učiteljici čestitali su učenici keresturske škole.

Ravnateljica ustanove Anica Kovač u nazočnosti načelnika Lajoša Pavlica, prof. dr. Karla Gadanjija, predsjednika profesora sveučilišta u Sambotelu, te djelatnika, učenika škole i roditelja, sažela je 182 nastavna dana. Ravnateljica je školsku godinu ocijenila dobrom, naime, još nijedne godine nije dodijeljeno toliko ravnateljskih (25) i razredničkih pohvala (150) koliko ove, prosjek ocjena škole iznosi 4,0, a 20 učenika dobilo je odličnu svjedodžbu. Ima međutim osam školaraca koji će trebati najesen polagati popravni ispit. Najmarljiviji razred bio je prvi, s prosjekom 4,73.

Učenici su sudjelovali na mnogim natjecanjima, natječajima i osvojili vrlo dobre

Potpisivanje sporazuma

rezultate, njima su u znak zahvalnosti uručene poklon-knjige.

Spomenuti su i rezultati ispita, koji trebaju položiti svake godine učenici 6. i 8. razreda. U šestom razredu prosjek ocjena iz mađarskog jezika bio je 4,04, a iz hrvatskoga 3,65. Predsjednica ispitivačkog povjerenstva bila je učiteljica iz Kotoribe Anica Jauk. U osmom razredu iz matematike prosjek ocjena ispita bio je 3,7.

Osim nastave osnovna škola nudila je vrlo mnogo izvannastavnih aktivnosti: djelovali su kružoci crtanja, stolnog tenisa, pjevanja, engleskog i njemačkog jezika, informatike, a u okviru umjetničke škole učenici su imali mogućnosti učiti svirati klavir, frulu, violinu i upoznatu scensku umjetnost.

Djeca koja su na nekom od državnih natjecanja dobila istaknuto mjesto mogla su preuzeti nagradu na svečanosti: Erik Tulezi, Grgur Kos, Petra Molnar, Petar Doboš, Kitti Schevelik, Adrien Tulezi, Emma Molnar, Tamaš Kočiš, Krištof Molnar, Petar Sabo, Kristijan Silvester, Evelin Tot, Aleksandra Bence, Bence Kovago.

Slijedila je *dođjela priznanja „Najbolji đak godine“*.

Odlukom keresturske mjesne samouprave, od 2008. g. samouprava naselja, u znak uvažavanja znanja, odsada će svake godine dodijeliti nagradu „Najbolji učenik godine“ onima koji su iz određenog predmeta imali istaknuti uspjeh na županijskom, državnom ili međunarodnom natjecanju. Priznanje se dodjeljuje u dvije kategorije: među učenicima nižih i viših razreda. Uz moralno priznanje dobitnicima se dodjeljuje i materijalna nagrada, po osobi 35 tisuća forinti.

Načelnik sela Lajoš Pavlic priznanja je uručio ovim učenicima: *Krištofu Molnaru, učeniku 4. razreda* (u crtanju i u stolnom tenisu osvojio je prvo mjesto na državnim natjecanjima),

Jožefu Abonjiju, učeniku 8. razreda (za osvojena istaknuta mjesta na državnim i

Prvi razred imao je najbolji prosjek u učenju

županijskim natjecanjima iz matematike, mađarskog jezika, stolnog tenisa, informatike, poznavanja prirode),

Mateu Nađu, učeniku 8. razreda (za osvojena istaknuta mjesta na državnim i županijskim natjecanjima iz matematike, mađarskog jezika, stolnog tenisa, informatike, poznavanja prirode).

Škola svake godine proglasi „Najboljeg učenika godine“ i „Najboljeg športaša godine“, priznanja su dodijeljena učenicima *Aniti Kočiš* i *Aleksandri Olah*.

U okvirima svečanog zatvaranja školske godine potpisan je sporazum o suradnji između Osnovnog obrazovnog središta „Nikola Zrinski“ u Keresturu i Fakultetskog središta „Savaria“ Sveučilišta zapadne Mađarske, prema kojem keresturska ustanova od 1. rujna 2008. postat će bazična ustanova metodičke prakse studentima razredne nastave i nastavnoga smjera sambotelske ustanove. Sporazum su potpisom potvrdili profesor predsjednik dr. Karlo Gadanji, ravnateljica Anica Kovač i načelnik Kerestura Lajoš Pavlic. Prema sadržaju sporazuma osnovna škola će dati mogućnost studentima za hospitiranje i održavanje prakse, rad mentora će honorirati fakultetsko središte iz svojega godišnjeg proračuna. Visokoškolska ustanova obvezuje se da će u okviru suradnje na pedagoškom danu Regionalnoga pedagoškog uslužnog središta za keresturske pedagoge osigurati besplatno usavršavanje, i nadalje rado prima na fakultet pedagoge za daljnje studije. Sporazum vrijedi do 30. srpnja 2010. kada se, uza želju dviju strana, može obnoviti.

Beta

Plešu i narodne plesove

Atila Pintarić svira gitaru

U serdahelskoj Osnovnoj školi „Katarina Zrinski” već nekoliko godina odvija se podučavanje osnovnog umjetničkog obrazovanja modernoga plesa i likovne umjetnosti. Od prvog do osmog razreda zainteresirani učenici mogu se prijaviti na učenje plesova i na crtanje, odnosno slikanje, te na kraju školske godine dobivaju svjedodžbu o cjelogodišnjem radu.

Moderni ples vrlo je omiljen ponajprije među djevojkama, no i kod nekih dječaka. Likovnu umjetnost prije svega pohađaju djeca koja su darovita u crtanju.

Tijekom godine sudionici umjetničkog podučavanja više puta se natječu na raznim festivalima, njihove radove likovnih ostvarenja šalju na razne natječaje.

Plesači na regionalnom i županijskom festivalu postigli su vrlo dobru kvalifikaciju. Njih podučavaju učiteljice Agneza Pintarić i Žužana Tišler, a likovnu umjetnost Arpad Konkolj. Nadareniji likovnjaci sudjelovali su na natjecanju Čovjek–Mura–priroda, kod Zaklade za darovitu djecu, te na natjecanju Godina Biblije, na kojima su postigli vrlo dobre rezultate.

Potkraj školske godine umjetnička škola priređuje gala program na koji su pozvani i roditelji.

Tako je to bilo i 7. lipnja kada se napunio dom kulture i gledatelji su pratili rokenrol, disko, standardne plesove, sviranje na gitari, pjevanje i narodni ples u izvedbi učenika od 1. do 8. razreda.

Mnoge gledatelje obradovao je prikaz hrvatskih plesova iz Međimurja i Pomurja, naime, od ove školske godine u petom i u šestom razredu započelo je i podučavanje narodnoga plesa. Na poznate pomurske pjesme izvedena je vrlo lijepa koreografija s odgovarajućom ritmikom.

Ustanova je preko uspješnog natječaja dobila potporu za izradu narodnih nošnji, pa će dati izraditi cipele koje će dati pravu ritmiku hrvatskim plesovima.

Nakon programa priređen je tulum za učenike umjetničke škole.

Beta

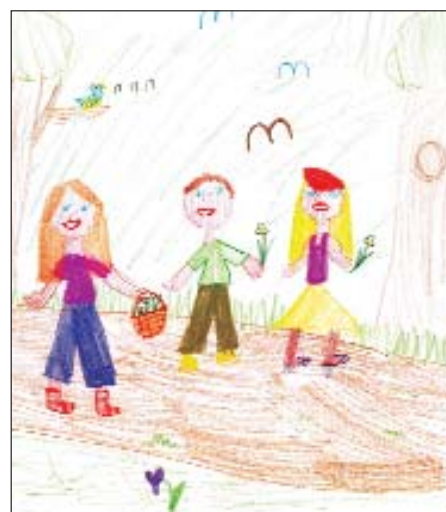

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fičehaza

ZNATE LI... Prije 340 godina, 8. rujna 1668, rodio se Đuro Baglivi. Poznat kao Georgius Baglivus, bio je najslavnije ime evropske medicine na prijelazu iz XVIII. stoljeće. Družio se s najpoznatijim učenicima svoga vremena koji su u mnogim prilikama željeli čuti njegov savjet i njegovu riječ. Njegova djela s područja medicinskih znanosti, koja je pisao na latinskom jeziku, prevodili su njegovi suvremenici na njemački, engleski, francuski i talijanski jezik. Slava Georgiusa Baglivusa širila se diljem Italije u kojoj je živio i diljem čitave Evrope. No unatoč tome Georgius Baglivus nikada nije zaboravio da se zapravo zove Đuro Baglivi i da je rođen kao trgovački sin u maloj Republici sv. Vlaha, u hrvatskom gradu Dubrovniku. Dapače, bio je ponosan na svoje podrijetlo i često ga je isticao. Nije na nj zaboravio ni u Napulju gdje je završio liječničke nauke, ni u Rimu gdje je bio profesor anatomije i gdje je napokon i umro 1707, okružen pažnjom čitavog tadašnjeg učnog svijeta.

ZNATE LI... prije 165. godina, dne 2. svibnja 1843, u Hrvatskom saboru održao je Ivan Kukuljević Sakeinski prvi zastupnički govor na hrvatskom jeziku. Valja reći da je u to vrijeme službeni jezik bio latinski te da je Kukuljevićev govor bio poticaj za uvođenje nacionalnoga jezika u sve javne ustanove što je sprovedeno saborskim zaključkom od 23. listopada 1847.

Kristina Tátraí, 1. r. Koljnof

Antunovo u Mohaču

Blagdan Svetog Antuna Padovanskog obilježen hrvatskom misom i prigodnim kulturnim programom

Jedna od najvećih godišnjih priredaba mohačke Šokadije jest proslava vezana za blagdan Svetog Antuna Padovanskog. Tako je i ove godine u suorganizaciji Šokačke čitaonice i Hrvatske samouprave u subotu, 14. lipnja, u Mohaču priređeno tradicionalno Antunovo.

Već po običaju, priredba je započela u 17 sati, u nekadašnjoj franjevačkoj crkvi, misnim slavljem na hrvatskom jeziku, koje je kao i lani predvodio velečasni Ante Knežević, župnik iz Otoka u Hrvatskoj, u društvu mjesnoga župnika Augustina Darnaija. U svojoj prigodnoj propovijedi on je ukazao na značenje života i djela Svetog Antuna, te pozvao okupljene na očuvanje vjere, ali isto tako i materinskog jezika te bogate tradicije šokačkih Hrvata. Posebno je zahvalio mladima u narodnoj nošnji, ženskomu crkvenom pjevačkom zboru i tamburašima. Misa, naime, uljepšana je pjevanjem Crkvenoga pjevačkog zбора i tamburaškom pratnjom TS

„Šokadija”. Svojom nazočnosti slavje su uveličali predsjednik HDS-a Mišo Hepp, konzul gerant Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj, te predstavnici Otočke župe iz Hrvatske i grada Mohača.

Nakon mise priređen je prigodni kulturni program koji zbog kišnog (ne)vremena nije mogao biti održan na otvorenom u crkvenom dvorištu. Kako nam reče predsjednik Čitaonice Đuro Jakšić, ove je godine pripremljen kraći prigodni kulturni program koji je upriličen u klupskim prostorijama Šokačke čitaonice. Program su dječjim igrama i šokačkim plesovima otvorili mališani Šokačke čitaonice pod vodstvom učiteljice Beate Janković. Zatim je okupljene svojim nastupom, izvornim šokačkim melodijama mohačkih Šokaca oduševio TS „Šokadija” koji vodi Zoltan Horvat. Na kraju je nastupio i KUD „Zora” pod vodstvom Stipana Darašca, koji ove godine slavi 20. obljetnicu postojanja.

„Zorini” članovi prikazali su bošnjačke i šokačke plesove, pjesme iz Baranje. Nakraju je okupljenima i sudionicima programa na odazivu i lijepom programu zahvalio predsjednik Čitaonice Đuro Jakšić, kojemu su predstavnici Otočke crkvene župe iz Hrvatske uručili prigodni poklon. Klupske prostorije Šokačke čitaonice ispunjene su do posljednjega mjesta, a navečer je održan šokački bal. Za dobro raspoloženje pobrinuo se TS „Orašje” iz Vršende, odnosno Mohača.

S. B.

Oproštajna svečanost u Santovu

Šest učenika odlazi u pečušku gimnaziju

„U čovjekovu životu postoji nekoliko takvih događaja kada se završi jedno razdoblje života. Takav je i ovaj događaj jer je još jedan naraštaj završio osmi razred i tako stigao do prvoga značajnog raskrižja svoga života” – čuli smo u prigodnom govoru upućenom sudionicima oproštanja. Naime, u subotu, 14. lipnja, priređena je oproštajna svečanost Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu, ustanove koja je od 2000. godine u održavanju Hrvatske državne samouprave.

Posljednje školsko zvono oglasilo se prijedodne u 11 sati, kada su učenici osmog razreda u pratnji sedmoga razreda i svojih razrednika posljednji put obišli cvijećem okićene učionice i hodnike u kojima su proveli osam godina, praštajući se s pjesmom, a učenici i nastavnici škole ispratili su ih pljeskom. Hrvatsku školu u Santovu završili su *Margareta Petrekanić, Kristina Nemet, Marica Kovač, Klaudija Milanković, Sabina Takač, Gabriela Vičik, Ivet Maroš, Sandra Mesaroš, Dalibor Jager, Marko Štimac, Tibor Beck, Žolt Lovas, Atila Koman, János Takács, Petar Nađ i Tamás Robár.*

Na svečanosti, koja je upriličena u mjesnoj športskoj dvorani, od škole se oprostio 62. naraštaj hrvatske škole, šesnaest učenika osmog razreda od kojih će šest učenika od jeseni svoje školovanje nastaviti u pečuškoj gimnaziji Miroslava Krleže. Ostali će nastaviti u drugim gimnazijama u Pečuhu, ili u srednjim stručnim školama u Baji.

Od učenika osmog razreda prigodnim

riječima i recitacijama oprostili su se učenici od prvog do sedmog razreda. Učenici osmog razreda pak su se oprostili i zahvalili svojim učiteljima, svim djelatnicima i učenicima škole.

Učenici osmog razreda privezali su vrpce svog naraštaja na školsku zastavu, koja čuva spomen na sve naraštaje hrvatske škole u Santovu.

U ime nastavnika i ravnatelja Jose Šibali-*na* oprostila se *Nada Bunčić Đurić*. „Teška srca se opraštam od vas jer smo osam godina zajednički radili na tome kako biste vi stekli što više znanja, dobili što bolji odgoj i tako pripremljeni krenuli dalje u život na svladavanje još težih prepreka u stjecanju znanja i čovječnost, te da se što bolje uklopite kao odrasli ljudi u društvo u kojem živimo, i ostvarite svoje snove. Mislim da smo u svojim nastojanjima uspjeli, i danas s ponosom možemo reći da našu ustanovu napušta generacija koja je dovoljno zrela da udovolji izazovima života. Nemojte zaboraviti da će ova škola za vas uvijek ostati vaš drugi dom, te vas uvijek rado čekamo kako biste s nama podijelili svoje brige i uspjehe. Želim vam mnogo sreće, uspjeha i ljubavi. Neka vas na životnom putu prati Božji blagoslov.”

Podsjetimo da će u životu santovačke hrvatske škole od rujna doći do znatnih promjena. Nakon ukidanja mjesne seoske osnovne škole santovački roditelji svoju će djecu upisati u hrvatsku školu i vrtić. Broj učenika naše škole će se udvostručiti, a u vrtiću utrostručiti.

S. B.

Hrvatski dan u Pečuhu

U organizaciji Hrvatskoga kluba i udruge Augusta Šenoae 15. lipnja u Pečuhu je održan tradicionalni Hrvatski dan. U folklornom programu, s početkom u 9.30, ispred katedrale nastupila je dječja i omladinska skupina KUD-a „Marica” iz Salante i KUD „Baranja” iz Pečuha. Plesači i svirači svojom svirkom i plesom razveselili su posjetitelje. Nakon bogatoga programa kulturnog sadržaja slijedila je misa na hrvatskom jeziku u predivnoj pečuškoj katedrali. Predvodio ju je mons. mr. Luka Marijanović, dakovački kanonik, a koncelebrirali su svećenici hrvatskih naselja. Na misi su sudjelovali i Ženski pjevački zbor Augusta Šenoae i kantorica Anica Posavac. Članice Zbora i ove su godine izvele predivne crkvene pjesme. Nakon svečane mise nastupio je i KUD „Mičevac” iz Mičevca. On je već nastupao u Madarskoj, u Šopronu, a ove se godine i u Pečuhu predstavio s prekrasnim plesovima i pjesmama iz cijele Hrvatske. Dugi pljesak publike govorio je o zadovoljstvu gledatelja. Ansambl, inače, izvodi i duhovne pjesme, a na repertoaru imaju i bezbroj koreografija, npr. Mičevac, moje selo malo, Plesovi iz Zagorja, Ražanac, Plesovi iz okolice Zadra.

Pokrovitelji ovogodišnjega programa bili su: Pečuška biskupija, Pečuški centar za kulturu, Hrvatska državna samouprava, Hrvatska samouprava Baranjske županije te Zaklada za nacionalne i etničke manjine.

R. B.

Dan samouprava

Dana 13. i 14. lipnja održano je Dan samouprava II. okruga u parku Millenáris. U okviru ovog programa dobili su mogućnost za nastupanje i predstavljanje svojih kultura ona manjina koja su zastupljena u II. kvartu Budimpešte. Tako 14. lipnja, u subotu na obiteljskom danu s početkom od 10:15 održano je nastup raznih manjinskih folklornih grupa i orkestara. Program su započeli srbi, zatim su nastupali bugari. Njih su sljedila njemačka folklorna grupa Herbst Rosen, a program je završila grčka folklorna grupa Mydros.

Ove godine hrvatska manjina je odlučila je organizirati plesnu zabavu, kako bi mogli upoznati hrvatske plesove sa stanovnicima II. okruga, odnosno svim zainteresiranim koji su posjetili ove programe.

S početkom od 12 sati otvorena je „gastro ulica“, na kojem su manjina prikazivale svoja najznačajnija jela. Već godinama to je jedna od najznačajnijih među ostalim programima ovih dana. Među ostalima sudjelovala je i hrvatska manjina, koja je nudio bureka sa sirom i mesom, odnosno gibanicu. Jako puno ljudi su došli vidjeti ovu ulicu, i svi su probali skoro sva jela. Hrvatski šator je bio jako popularan jer pored jako finih jela ljudi su se mogli upoznati i sa narodnim hrvatskim plesom. Ovdje je bilo održano ples zajedno sa članovima Izvorne folklorne grupe u Buimpešti. Oni su pokazali i pomagali naučiti plesove sa onima koji su bili zainteresirani. Nažalost više su bili oni koji su samo gledali ples, ali najhrabriji i najznatijeli su ipak probali usvojiti što bolje ponekad i teške korake hrvatskih plesova. Glazbu je osigurala orkestar Prekovic iz Tukulja, koji su bili jako uspješni i popularni.

Hrvate je posjetio i načelnik II. okruga, gospodin dr. Zsolt Láng, koji je bio jako zadovoljan i ponosan na svoje hrvatske zastupnike.

Bea Letenyi

Prva ljetna maša pri kapeli Peruške Marije

Lovci i lugari svečevali Sv. Hubertusa

U dibini židanske loze od 1982. ljeta posjećuju vjernici svetište Peruške Marije. Tijekom minulih ljet Štefan Dumović, mjesni farnik, samo nekoliko kilometrov od sela „stvorio je“ poznato hodočasno mjesto kade se po ljeti trikrat najde narod, a ovde se održava sad jur petnaesto ljeta i omladinski vjerski tabor. Prva junijska nedilja, jur po tradiciji, je posvećena hodočašću lovcev (jagarov) i lugarov i njevomu zaštitniku Sv. Hubertusa. I ovput su došli u velikom broju njegovatelji i čuvari prirode, a glas lovačkoga roga nazočne sad nije pozvao u lov, nek na trojezičnu mašu. Pri prodiki je Anton Kolić, ratištovski farnik, naglasio da sve manje se čuju u našem društvu zlatne riči: hvala, prosim, ja sam ovde za te, i oprosti, ter da se kanimo ako mislimo da čari, hamišije današnjega svita moru zaminiti ove riči. Štefan Dumović je ukratko predstavio žitak Sv. Hubertusa, koga nazivaju i apoštolom Ardeneka. Umjetničko djelo o zaštitniku lovcev i lugarov se čuva i med stijenami kapele Peruške Marije. Od osnivača ovoga mjesta smo doznali da park spomenikov s liki 23 svecev je u cijeloj Europi jedinstven, i da će se i ovo ljeta u augustušu otkriti još jedna štatua Sv. Jakoba, zaštitnika hodočasnikov. Vrijeda će biti peruška kapela i štacija, mjesto za stanke tih hodočasnikov ki se ganu iz Csíksomlyóa na 1512 km da bi došli u štajersko Celje. Joško Ravadić je recitirao i pjesmu posvećenu Peruškoj Mariji i ovom svetišču, a za ganutljivimi riči predstavljena je i knjiga gostov. Na kraju maše su blagoslovljena i vozila, i svaki nazočan je mogao nalipiti na svoj auto matricu s Božjim znakom. Mašu su muzički oblikovali jačkari

iz Gyöngyösfalua, a za ugarskom, gradišćanskom ter lovačkom himnom od mnoštvo ljudi su se odlučili lovci iz Őrséga s melodijom na puhački instrumenti. Za bogati agape su se i ovput skrbila lovačka društva, a o cijeloj toj goščini domaćin Štefan Dumović je rekao: *Ovo shodišće svenek priredjuje 11 društvo lovcev, mogućnost ima 820 ljudi posidati. Pri ovoj goščini se podilidu 40 kg mesa od jelena ali od srne, gustokrat je za objed napravljen gujaš. To se kuha u već kotlov, k tomu je potrebno kih 240 kg luka. Naše žene su u peti jutro začele čistiti luk sa suznimi oči, a kupili smo još i 300 kg kruha.*

Ilona Lagler-Horvat, penzionerka, jur od samoga početka dohadja na svete maše k Peruškoj Mariji. – *Rado dojdem simo, ovde se spravljamo sa ženami. – Rado dojdem simo, ovde se spravljamo sa ženami. Ovo je potrebno človiku da meru dojde va drugi svit, i lipo je ovde jako. Prlje bilo je kad smo po velikom blati došli s velikim sinom, ki je umro, no onda još nije bilo ovoga puta kojega danas imamo. Za ovo mjesto jur kot malo dite sam htila čuti. Mi smo čuda išli simo, šetati smo se htile vudaj, onda se je kapela načinjila, a sad svako ljeta trikrat dojdem, kad je maša svenek. Ča nije ovo lipo? Zvanaredno je ovo da imamo i ove štatue i gizdavi smo da imamo Perušku Mariju, ali nažalost, svenek manje ljudi dohaja, Židancev. Mi smo ustarnuli, a mladi ne dospenedu svakamor – je povidala Židanka ka je simo dospila s nukići ter je još rekla da će za miscdan gvišno zopet ovde biti. Naime, 6. julija, nedilju, pri svetoj hodočasnoj maši Peruška Marija će okupljati carinare, policajce, fajbegare, vinare i majstore za načinjanje žganoga.*

-Tiho-